

اخت اندام برای بیماران
ششی هلال احمر

توبی و راستی

/ سمیرا شاهیان

که باید با «نداشتن» در زندگی کنار بیاید، راهی نمی ماند جز اینکه به دست که به دنبال صاحب می گردند؛ صاحبانی که قسمتی از خودشان مده اند که بدل آن را با خود ببرند.

هلال احمر شاغل است، کارش رابه دوبرخس تقسیم می کند: «توان بخشی فیزیکی و مکانیکی، فیزیکی شامل گفتاردرمانی، کاردرمانی و شنوایی درمانی می شود و مکانیکی شامل رشته های ارتز و پروتز، او می گوید: «خدمات ماسه بخش است، یک قسمت ساخت کفش طبی برای کسانی که مشکل پا دارند، یک قسمت ساخت وسایل کمکی برای کسانی که دچار نقص عضو عملکردی هستند و سرانجام ساخت اعضای مصنوعی برای افرادی که قطع عضو هستند.»

ساخت ارتز

در حال ساخت یک پای مصنوعی است و آن را تراش می دهد و لبه هایش را صاف می کند تا ندگی نداشته باشد، می گوید: «وسایل کمکی شامل مواردی می شود که نقش حمایتی یا عملکردی برای عضو دارند،» حلمی از میان وسایل ارتز، کرست های ستون فقرات را مثال می زند و می گوید: «ارتز وسایل حمایتی را برای عضوی که دچار نقص عملکردی است، می سازد و عضورابه سمت رسیدن به بیشترین عملکردش هدایت می کند.»

ساخت پروتز

در پروتز عضو مصنوعی جایگزین اندام از دست رفته می شود، پروتز چشم، گوش، بینی و انگشت، پروتزهای زیبایی است که جیب درخواست کننده اش را هم خالی می کند، وقتی فردی بینی اش را از دست می دهد، کاسه خالی چشمش، چهره اش را زشت کرده است یا می خواهد دلش را به داشتن گوش مصنوعی خوش کند، می تواند به سراغ آن ها برود، پروتز عملکردی با استفاده از نیروی بدن یا باتری و برق خارجی حرکت می کند تا جای عضوی را که حالا دیگر سر جایش نیست، تا حدودی بگیرد.

دست ساخت

زن جوان کنار میز اتاق اصلاح قالب ایستاده است، می گوید: «وقتی برای کسی پروتز دست می سازیم، توقع بیشتری است،» دستی که باید جای خالی یک دست واقعی را پر کند اما به اندازه آن کارآمد و زیبا نیست، حسینی می گوید: «وقتی کسی پا ندارد و پروتز پا را استفاده می کند، می تواند با آن راه برود، همین خوشحالی می کند اما کسی که پروتز دست دارد، نمی تواند از آن استفاده کند، فقط شلی و چروک آستینش را پر می کند، بیمار نمی داند این دست، جای خالی انگشتان ظریفش را پر نمی کند، هرچقدر هم دستی خوب ساخته شود، نقشش از یک زیبایی ظاهری فراتر نمی رود، دست های مصنوعی یا زینتی هستند یا مکانیکی یا الکترونیکی که هیچ کدام قرار نیست کار خاصی برایش انجام دهند.»

دست های مکانیکی مردانه

دست های مکانیکی فقط یک حرکت دارند، فشارشان کنترل شدنی نیست و می توانند اجسام شکننده را

خرد کنند.

دست های الکترونیکی با یک حرکت و فشار تنظیم شدند، انتخابی هستند که بیشتر مرد ها به آن گرایش دارند، زن ها معمولاً ظاهر غیرطبیعی آن ها را تحمل نمی کنند و به سراغ دست های زینتی می روند و باز زیبایی بر کارایی برای این جنس زیبا پسند می چربد.

ساختن های پربرت

پروتز دست، بیشتر برای کسانی کاربرد دارد که بیماری مادرزادی دارند یا دستشان بر اثر سانحه زیر دستگاه رفته است و حالا مجبورند نتیجه یک لحظه اتفاق رایک عمر به دوش بکشند، حسینی که از اوضاع کارشان گلایه دارد، می گوید: «اگر ماد و هفته، صبح تا شب اینجا باشیم ولی سفارش نگیریم، حقوق نداریم،» اواز تفاوتی که میان آن ها با کارشناسان تهران است، ابراز ناراحتی می کند و می گوید: «ما بیمه نیستیم، همین پارسال پوست انگشت ها و ناخن هایم زیر دستگاه رفت و زخم شد، از این اتفاقات زیادی می افتد،» البته او برکت کارش را در زندگی اش احساس کرده است و می گوید: «همسرم همیشه اعتراف می کند که به خاطر کار شما، این برکت در زندگی مان هست، دعا های خیری که پشت سرم مان است، بر زندگی مان تاثیر می گذارد.»

ساخت وساز

نخستین اتفاقی که در مرکز توان بخشی هلال احمر برای بیمار می افتد، معاینه است، او باید ارزیابی شود تا ببینند که چه وسیله ای به کارش می آید، باند های گچی به دور قسمت جایی که باید عضو مصنوعی اضافه شود، پیچیده می شود تا شکل اندام باقی مانده را به خود بگیرد، سپس قالب گیری می شود، بعد با گچ آن را پر می کنند و از قالب بیرون می کشند و اصلاح قالب می کنند، در نهایت قالب را با مواد پلاستیکی می سازند و داخل کوره می برند، عضو باقی مانده داخل سوکت های سخت قرار می گیرد؛ البته سوکت نرم داخل، نمی گذارد عضو آزار بیند.

ساخت سفارشی

پروتزها منحصر به فرد و سفارشی ساخته می شوند، هر بیمار با دیگری متفاوت است، از صفر تا صد کار برای خودش قالب ریزی و انجام می شود، بعد با عضو مقابله می سازه می شود، اگر همه چیز خوب پیش برود، مجبور است چند وقتی با عضو تازه، تمرین کند تا به حضورش عادت کند، بعد هم دیگر چاره ای نیست جز اینکه بیذرد که باید با شرایط جدید کنار بیاید و به زندگی برگردد، برای ارتز، یک جزوه آموزشی همراهش می کنند تا با اجرای حرکات ورزشی به بیشترین عملکرد عضو برسد.

نخستین مرکز جامع توان بخشی مشهد

حسین فغفور نژاد، مسئول بخش ارتز و پروتز جمعیت هلال احمر، خوب می داند که کارکنانش چه شرایطی دارند، او حتی از یکی هم کارانش یاد می کند که با همه گلایه هایش، تا ماه آخر بارداری پای کار بوده است، می گوید: «گاهی وزن قالب های گچی مان به ۱۰ کیلو هم می رسد، باین شرایط ما نگران او بودیم.»

او ادامه می دهد: «جمعیت هلال احمر، زیر بار بیمه کارکنان نمی رود، آخرین استخدام جمعیت مربوط به سال ۸۰ است.»

ساختمان توان بخشی را سازمان ملل ساخته است تا در آن به مهاجران افغانستانی هم خدمات بدهد، فغفور نژاد می گوید: «برای کارهای پروتز نسخه، لازم نیست اما ارتز چون جنبه درمانی دارد، باید نسخه داشته باشد،» مسئول بخش ارتز و پروتز می گوید: «از آنجا که مراجهان معمولاً وضع مالی خوبی ندارند، روی تعرفه ها تخفیف می دهیم،» تعرفه هایی که آن را ۳۰ درصد ارزش واقعی اش می داند، او و همکارانش سعی کرده اند به سطح استاندارد های جهانی بخش خصوصی نزدیک باشند، می گوید: «من از نخستین کارشناس های این رشته هستم و با گذراندن دوره ای پنج ماهه در آلمان، سال ۶۸ شروع به کار کردم و بخش دست الکترونیکی اینجا را خودم راه اندازی کردم.»

او با اشاره به اینکه اینجا تنها مرکز جامع توان بخشی مشهد است، می گوید: «به زودی بخش مجهز فیزیوتراپی در همین ساختمان افتتاح می شود.»